

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023-2028

Rok akademicki 2025-2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Metodologia badań psychologicznych
Kod przedmiotu*	
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Wydział Nauk o Zdrowiu i Psychologii
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Katedra Psychologii
Kierunek studiów	Psychologia
Poziom studiów	studia jednolite magisterskie
Profil	praktyczny
Forma studiów	stacjonarna
Rok i semestr/y studiów	III rok, semestr 6
Rodzaj przedmiotu	przedmiot kształcenia kierunkowego
Język wykładowy	polski
Koordinator	dr hab. Krzysztof Mudyń, prof. UR
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr hab. Krzysztof Mudyń, prof. UR dr Donat Dutkiewicz

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
6	30	30							4

1.2. Sposób realizacji zajęć

X zajęcia w formie tradycyjnej

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku): egzamin**2. WYMAGANIA WSTĘPNE**

Brak wymagań wstępnych

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**3.1 Cele przedmiotu**

C1	Określenie statusu psychologii jako jednej z nauk społecznych. Psychologia jako nauka (?) empiryczna oraz praktyka psychologiczna i wiedza potoczna. Zasygnalizowanie elementów filozofii nauki (science of science) – obiektywizm vs konstruktywizm, idealizacyjno-życzeniowa koncepcja nauki, a tzw. anarchizm metodologiczny.
C2	Scharakteryzowanie ogólnego schematu procesu badawczego w psychologii oraz specyfiki ograniczeń związanych ze stosowalnością poszczególnych metod.
C3	Zapoznanie z metodologią badań empirycznych w paradygmacie eksperymentalnym, korelacyjnym i jakościowym (opisowym).
C4	Przeprowadzenie badań empirycznych w zespołach trzy-osobowych i przygotowanie raportu zgodnie z przyjętymi regułami relacjonowania prac empirycznych.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu Student:	Odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	posiada pogłębioną wiedzę na temat tego, czym zajmuje się psychologia, w czym się różni od innych nauk i jakie są jej ograniczenia wynikające ze specyfiki „przedmiotu badań” i względów etycznych; rozumie przydatność i ograniczenia stosowanych metod.	K_Wo1
EK_02	zna w pogłębionym stopniu kolejne etapy procesu badawczego, w szczególności kwestie dotyczące operacjonalizacji zmiennych, formułowania hipotez badawczych i ich weryfikacji; rozumie ograniczenia w uogólnianiu uzyskanych wyników.	K_Wo3
EK_03	potrafi odpowiednio zaplanować badanie własne, uwzględniając ograniczenia dotyczące późniejszej analizy danych, wynikające z rodzaju używanych skal pomiarowych, rozkładu wyników oraz liczebności próby	K_Uo7
EK_04	potrafi dostosować odpowiednie metody analizy statystycznej do uzyskanych danych empirycznych oraz dostrzec ich ograniczenia i wielość możliwych interpretacji.	K_U17
EK_05	jest gotów do brania na siebie odpowiedzialności wynikającej z działalności naukowej i dysponuje umiejętnością opracowania raportu z przeprowadzonych badań zgodnie z przyjętymi regułami (problem, metody, charakterystyka badanej grupy, opis przebiegu badań, wyniki, interpretacja, wnioski metodologiczne, teoretyczne i/lub praktyczne).	K_Ko8

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne

W stronę filozofii nauki – o inkluzyjnym rozumieniu wiedzy, antywiedzy i niewiedzy. Pochwała wiedzy negatywnej. Przejawy wiedzy negatywnej.
Rola języka w przekazywaniu wiedzy i antywiedzy. Język nauki vs język potoczny. Status konstruktów teoretycznych a średniowieczny spór o uniwersalia. Hipoteza Sapira-Whorfa. Metaforyczność języka i problem hipostaz językowych.
Wieloznaczny status psychologii jako wiedzy deklaratywnej i proceduralnej. Status psychologii jako wiedzy empirycznej – <i>humanities vs science</i> . Powracający problem -czy psychologia należy do <i>Geisteswissenschaften</i> czy <i>Naturwissenschaften</i> (wg W. Dilthey'a).
Psychologia akademicka jako dyscyplina empiryczna uprawiana w konwencji nauki przyrodniczej. Pytania badawcze, hipotezy, konstrukty teoretyczne, operacjonalizacja zmiennych, intersubiektywność, rozstrzygalność hipotez i powtarzalność wyników.
Etyczne aspekty badań psychologicznych – od instrumentalnego traktowania uczestników badań („materiał ludzki”) do osób „specjalnej troski”. Kodeksy etyczne i ich surrealizm vs imperatyw moralny Kanta.
Eksperyment jako podstawowa metoda weryfikacji hipotez w naukach przyrodniczych. Obserwacja vs eksperyment. Eksperymenty laboratoryjne vs terenowe i ich ograniczenia.
Etyczne i historyczno-kulturowe ograniczenia badań eksperymentalnych w psychologii. Efekt Hawthorne. Badanie jako interwencja i zakłócenie przebiegu badanych procesów.
W stronę zasady nieoznaczoności w psychologii (c.d.) Świadomość bycia obiektem badania i jej konsekwencje, udział w badaniach jako sytuacja społeczna i forma interakcji między „badaczem” a uczestnikami badań (rola „dobrej osoby badanej”). Procedura blind-blind jako antidotum.
Cztero-grupowy plan eksperymentalny Solomona jako sposób kontrolowania zakłóceń spowodowanych samym badaniem.
Populacja a próba. Losowe i nielosowe metody doboru badanej próby. Eksperyment vs quasi eksperyment. Zmierzch badań terenowych w psychologii.
Od eksploracji do weryfikacji hipotez. Dostosowanie metod badania do poziomu wiedzy w odniesieniu do danego problemu – od obserwacji uczestniczącej, dyskusji panelowych i wywiadów do metod eksperymentalnych.
Skale Likerta jako chytry zabieg przerabiania subiektywnych „zeznań introspekcyjnych” na dane ilościowe. Etapy konstruowania kwestionariuszy psychologicznych; niektóre reguły, niektóre przykłady.
Blaski i cienie metod projekcyjnych. Niektóre przykłady (Test zdań niedokończonych, Test apercepcji Tematycznej (TAT) Murraya, Test Plam Barwnych Rorschacha, RN-24 Mudynia).
Prezentacja niektórych raportów z badań. Dyskusja.

B. Problematyka ćwiczeń

Treści merytoryczne
Kontekst odkrycia (w odróżnieniu od kontekstu uzasadniania). Od zdziwienia i niezrozumienia poprzez poszukiwanie potencjalnych acz nieoczywistych źródeł informacji, przeszukiwanie konwencjonalnych źródeł informacji (czasopisma i inne zapisy), formułowanie i przekształcanie i wyostrzenie pytań badawczych, formułowanie hipotez
Wybór metod dostosowany do nowości problemu i poziomu zaawansowania wiedzy w danym temacie.
Wybiórczość spostrzegania a obserwacja jako metoda badań. Od tzw. obserwacji uczestniczącej do dyskretnego monitoringu. Rodzaje obserwacji wg Shaugnessy'ego et al. Tzw. obserwacja ustrukturowana a eksperyment naturalny.

Od eksploracji do weryfikacji hipotez. Dostosowanie metod badania do poziomu wiedzy w odniesieniu do danego problemu – od obserwacji uczestniczącej, dyskusji panelowych i wywiadów do metod eksperymentalnych.
Rodzaje skal pomiarowych – czy skala Likerta jest skalą interwałową? Konstruowanie kwestionariusza na zadany temat w podgrupach.
Eksperymenty terenowe i ich walory (trafność, pogładowość i kreatywność pomysłów)
Aspekty praktyczne realizacji badań psychologicznych. Poszukiwanie najbardziej pomysłowych i eleganckich eksperymentów. Eksperymenty vs quasi eksperymenty.
Eksperyment laboratoryjne i ich rodzaje – od klasycznych dwu-grupowych do cztero-grupowych planów z powtarzaniem pomiarów. Rodzaje zmiennych i ich operacjonalizacja. Efekt wprawy i efekt zmęczenia, efekt podłogi i efekt sufitowy.
Praktyczne aspekty kontaktu z osobami badanymi. Język w którym myślimy o problemie vs język używany w relacji z potencjalnymi uczestnikami. Redukowanie leku osób badanych przed oceną. Kwestia instrukcji maskujących. Negatywne, paramedyczne konotacje określenia „badanie”
Przygotowanie raportu z badań. Struktura raportu (per analogiam do artykułów empirycznych w wiodących czasopismach psychologicznych). Praktyczne aspekty prezentacji wyników badań i struktura raportu
Badania empiryczne jako „programy kroczące”. Systematycznie modyfikowane autoreplikacje (B. Wojciszke) na przykładzie badań D. Dolińskiego et al. i nad tzw. huśtawką emocjonalną.
Prezentacja niektórych raportów z badań i dyskusja wyników

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną.

Ćwiczenia: praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), praca indywidualna, studium przypadków.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw)
EK_01	egzamin	w
EK_02	egzamin, raport z badań własnych	w, ćw
EK_03	aktywność merytoryczna na zajęciach, raport z badań własnych	ćw
EK_04	aktywność merytoryczna na zajęciach, raport z badań własnych	ćw
EK_05	raport z badań własnych, obserwacja w trakcie zajęć	ćw

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykład: egzamin pisemny w formie testu (poprawna odpowiedź na minimum 60% pytań testowych)

Ćwiczenia: raport z badań własnych

Ocena wiedzy (EK_1, EK_2)

Ocena na podstawie egzaminu i raportu z badań własnych wg poniższych kryteriów:

ocena 5.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 93%-100% (znakomita wiedza)

ocena 4.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 85%-92% (bardzo dobry poziom wiedzy z drobnymi błędami)

ocena 4.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 77%-84% (dobry poziom wiedzy, z pewnymi niedociągnięciami)

ocena 3.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 69%-76% (zadowalająca wiedza, z niewielką liczbą błędów)

ocena 3.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 60%-68% (zadowalająca wiedza z licznymi błędami)

ocena 2.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia poniżej 60%; (niezadowalająca wiedza, liczne błędy)

Ocena umiejętności (EK_3, EK_4)

Ocena umiejętności będzie dokonywana przez prowadzącego w formie obserwacji uczestników i aktywności merytorycznej podczas zajęć oraz raportu z badań własnych.

Zal. – student potrafi wykorzystywać wiedzę w zadaniach wymagających przełożenia teorii na empirię, potrafi dobrze scharakteryzować poszczególne etapy procesu badawczego.

Nzal. – student w małym stopniu potrafi wykorzystać swoją wiedzę w planowaniu badań własnych, analizie danych i ich interpretacji

Ocena kompetencji (EK_5)

Ocena kompetencji będzie dokonywana przez prowadzącego w formie obserwacji uczestników zajęć podczas merytorycznego wypowiedziania się na forum grupy.

Zal. – student prezentuje postawę refleksyjną, potrafi krytycznie ocenić poziom swojej wiedzy na temat metodologii badań psychologicznych, jest gotowy do samodzielnego poszukiwania wiedzy, ma świadomość potrzeby nieustannego samokształcenia.

Nzal. – student w niewielkim stopniu angażuje się w refleksję naukową, nie jest w stanie wystarczająco krytycznie i samodzielnie poszukiwać wiedzy, nie wyraża zainteresowania samokształceniem.

Ocenę pozytywną z przedmiotu można otrzymać wyłącznie pod warunkiem uzyskania pozytywnej oceny za każdy z ustanowionych efektów uczenia się.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	60
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego: - udział w konsultacjach - udział w egzaminie	3 1
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta - przygotowanie do zajęć - przygotowanie raportu z badań własnych oraz ich przeprowadzenie	20 21

- opracowanie raportu z badań	20
SUMA GODZIN	125
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

- Brzeziński, J., Zakrzewska, M. (2011). Metodologia. Podstawy metodologiczne i statystyczne... W: J. Strelau, D. Doliński *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t.1, Gdańsk: GWP (rozdz. 4, s. 181-300).
- Frankfort-Nachmias, Ch., Nachmias, D. (2001). *Metody badawcze w naukach społecznych*. Poznań: Zys i S-ka. (rozdz. 1, s. 17-39).
- Grzyb, T. (2017). Eksperyment terenowy w psychologii społecznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (wybrane fragmenty).
- Mudyń, K. (2008). [Miejsce nauki i psychologii w kulturze zdominowanej ideologią wolnego rynku](#). *Psychologia Społeczna*, 4(9), 353-361.
- Mudyń, K. (2024). O inkluzyjnej konceptualizacji wiedzy, niewiedzy i antywiedzy. *TRANSFORMACJE*, 1(120), 203-220, ISSN: 1230-0292, e-ISSN 2719-7158. http://www.e-transformations.com/archiwum_transformacje/2024/03/2024_0329215048197.pdf
- Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B., Zechmeister, J. S. (2002). *Metody badawcze w psychologii*. Gdańsk: GWP (rozdz. 3-7; s. 101-312).

Literatura uzupełniająca:

- Chalmers, A (1993). *Czym jest to, co zwiemy nauką?* Wrocław: Wydawnictwo Siedmioróg.
- Doliński, D. Doliński, D. (2018). Is psychology still a science of behavior? *Social Psychological Bulletin*, 13, Article e25025.
- Francuz P., Mackiewicz, R. (2005). *Liczy nie wiedzą, skąd pochodzą*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Mudyń K. (1997). O przewyżnianiu społecznych ograniczeń poznania inspirowanych językiem za pomocą operacji dokonywanych na języku. W: K. Mudyń, *Zdarza się, że myślimy* Kraków: Wyd. PSB, s. 76-95.
- Wojciszke, B.(2004). Systematycznie modyfikowane autoreplikacje: logika programu badań empirycznych w psychologii. W: J. Brzeziński (red.) *Metodologia badań psychologicznych. Wybór tekstów* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (s. 44-68).

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej